

ZÁŘÍ 2008

Solidarita

PROTI VÁLCE A GLOBÁLNÍMU KAPITALISMU

ČÍSLO 25

V ČÍSLE:

Podzim proti
radaru *str. 3*

Válka na Kavkaze
str. 6 - 7

Svět hladu
str. 12 - 16

Demokracie podle české vlády:

Česká děla na Kavkaze

Americký radar v ČR

Podzimní boj proti radaru začíná

Lidský řetěz proti radaru

Ve čtvrtek 21. srpna uspořádala Iniciativa Ne základnám dvě protestní akce. První z nich byl happening na Václavském náměstí. Ten se odehrával od 10 do 12h u petičního stanu Iniciativy Ne základnám pod názvem „Střídání stráží“. Na pozadí dobové hudby a projevů dobových politiků se na mapě Československa vystřídala roky 1938 a 1968 zastupující nacistická a sovětská vojska. Rok 2008 už u mapy České republiky znázorňovala americká vojska, která ale jen

hranice obcházela, protože o jejich pobytu zde ještě není rozhodnuto.

Odpoledne začal na Alšově nábřeží u Náměstí Jana Palacha „Lidský řetěz proti radaru“. I přes parné letní počasí se ho zúčastnilo na 500 lidí. Lidé spojení do řetězu se vydali společně k poslanecké sněmovně. Po cestě skandovali hesla „Ne základnám“, „Referendum“, „Už nikdy o nás bez nás“ a před poslaneckou sněmovnou také nutné „Hanka“ a „Fuj“.

Uvítání nového předsednictva SZ

V pátek 19. září se aktivisté Iniciativy Ne základnám rozhodli přivítat nové předsednictvo Strany zelených.

Na sjezdu, který se konal o dva týdny dříve, prosadil Martin Bursík své lidi do předsednictva strany. Tím byla potvrzena jeho pozice a i jeho současný směr edení Strany zelených, tj. směr k protieko-logické a proválečné politice, k úplnému opaku toho, z čeho Zelení vzešli.

Na akci u hlavní kanceláře Strany Zelených se sešlo na pětadvacet aktivistů, kteří svou přítomností zasedající rozrušili. Zeptat se „co že si to přejeme“ se přišla i bývalá předsedkyně poslaneckého klubu Kateřina Jacques.

Když nepochodila se svou ohranou písničkou o tom, co všechno se Zeleným podařilo dojednat, ztratila se opět v hlavní kanceláři a nechala za-táhnout žaluzie.

Sjezd Zelených:

„Hlavní je ze strany neodcházet a boj nevzdávat“

Od pátku 5. do neděle 7. Září se konal v Teplicích sjezd Strany zelených. Těsně po sjezdu jsme se ptali ANNY VOŇAVKOVÉ, delegátky a předsedkyně místní organizace na Praze 1, jak dál.

Jaké byl podle tebe největší chyby Dany Kuchtové na sjezdu?

Dana Kuchtová předpokládala, že osloví nerozhodnuté delegáty, kteří dosud na každém sjezdu byli a volili podle vystupování jednotlivých kandidátů či kandidátek. Letos tomu tak nebylo. Nerozhodnutých bylo tak málo, že se jejich hlasy na výsledku nemohly odrazit. Podle mě mohla být v kandidátském projevu klidně ostřejší.

Často se před sjezdem i po sjezdu mluví o vnitrostranické opozici vůči Bursíkovi. Co je ale tato opozice zač? Nestojí jen na pouhém „protiburskovství“?

Částečně to tak je, jsou lidé, kteří jsou proti za každou cenu, ať už je ve vedení kdokoli. Ale to jsou výjimky. Ona opozice se sjednotila na tom, že Bursík odklání stranu od toho, čím jsou zelení ve své podstatě – tedy na čem zelená hnutí vznikla (v šedesátých letech na odporu proti globalizaci a válkám), v tom, čím jsou zelení v celé Evropě, kde hlavní myšlenkou je důraz na nedělitelnost lidských práv, nesouhlas s násilným řešením konfliktů, životní prostředí a sociálně citlivá ekonomika. K těm lidským právům – základem není vyvěšování tibetské vlajky a zavírání se do kubánské klece na Václaváku, důležité je si uvě-

domit, že z toho lidskoprávního hlediska se mají lidé zle i v Palestině, Rusku nebo Spojených státech a vystupovat také proti tomu.

Proč tedy nepřijel nikdo ze zahraničních zelených na sjezd?

Mnoho z nich návštěvu odřekli. Ani se nedivím. Po tom, co evropští zelení vydali prohlášení proti budování amerických protiraketových základů v Evropě, které pak Bursík interpretoval jako potvrzení svého kurzu... To je skutečný stoj na hlavě. Česká média mu ale namísto nastudování rezoluce zelených dala za pravdu.

Co jsou hlavní teze opozice

a co si myslíš, že je důležité, aby teď po skončení sjezdu opozice dělala?

Hlavní je ze strany neodcházet a boj za dodržování pravidel a návrat českých zelených zpět k jejich programu nevzdávat. Bursík ten program vytuneloval. My ho teď chceme opět probudit k životu.

Jaké jsou podle tebe perspektivy SZ?

Osobně teď budu pracovat hlavně na tom, aby ta postupná privatizace strany nebyla úspěšná a aby stále ve straně zůstalo více lidí, kteří do ní přišli kvůli programu než těch, kteří přišli kvůli tomu, aby mohli tleskat jako stádo.

Podzimní boj o radar

V úterý 6. července proběhla na Václavském náměstí demonstrace proti podpisu smlouvy o radaru. Zúčastnilo se jí několik tisíc lidí nejen z Prahy, ale také z Brna, Plzně, Loun, Českého Krumlova, Ostravy, Olomouce a dalších měst.

Samotný podpis doslova materializoval to, co už dlouho viselo ve vzduchu, to jest pevné odhodlání současné vládní koalice uzavřít smlouvu o radaru. Nyní je nám slavnostně oznámeno, že je dojednána i druhá smlouva, tzv. SOFA, která se bude podepisovat v druhé polovině září v Londýně na setkání ministrů obrany NATO.

Jak může vypadat další vývoj? Zelení požadují ratifikaci až po podzimních prezidentských volbách ve Spojených státech. Bursík by za setrvání ve vládě a na ministerstvu životního prostředí vyměnil i svoji babičku a upřímnost jeho úsměvu už mu může věřit snad jen Kaťuška. Tak jakápak zásadovost ohledně radaru.

Horší je fakt, že i po sjezdu zůstává pro Bursíka neutěšená situace v poslaneckém klubu. Olej do ohně přilila i tzv. kauza Morava. A to nejen co se týká zeleného klubu, ale i dominantní ODS, které neváhala označit za strůjce celé aféry rebelujícího poslance Tlustého. To, že Tlustý dělá rozruch by zas až tak nevadilo, horší je to, že kolem sebe seskupil zatím dva další poslance ODS, Ranince a Schwippela (oba dva už opustili poslanecký klub ODS). Tím potencionálně oslabil vládní koalici o další hlasy, protože oba odsáči se nechali slyšet, že pokud předseda klubu Tluchoř neodejde, budou hlasovat spolu s opozicí o nedůvěře vládě. Blafování neblafování, brát v potaz se to musí, protože potencionální počet „rebelujících“ by tak mohl stoupnout na 5.

Pro vládní koalici by bylo

vhodné vyčkat na dobu po podzimních komunálních a senátních volbách, protože už tak bude dost platit za svou politiku v jiných oblastech a znevýhodňovat se ještě rozvířením otázky radaru by bylo zbytečně sebemrskácké. V tomto smyslu se několikrát vyjádřil i Saša Vondra, hlavní architekt české „atlantické vazby“. Vlasta Parkanová se

zkoušeno. Pokusíme se intervenovat do voleb. Naším cílem je při krajských a senátních volbách všude tam, kde máme své skupiny a sympatizanty, vytvořit politické prostředí, ve kterém bude postoj k základně klíčovou otázkou. Chceme se pokusit o to jediné sankcionování politických představitelů, které nám současné zákony umožňují, tedy že nebudou

Hnutí proti základnám, jehož je Iniciativa jedním z představitelů, potřebuje mnohem propracovanější představu o celkovém kontextu budování a rozmístování podobných systémů ve světě a o dopadech této politiky na obyvatele České republiky. Vytváření si vlastní ucelené koncepce je způsob, jak zbavit politiky posledního předstíraného monopolu – monopolu na vědění a na způsoby řešení. Proto samotné akce v ulicích, ať už mají jakoukoli podobu, nestačí. Je třeba se soustředit na promyšlení a debatování alternativ. Jednou z příležitostí k takové debatě by měla být i mezinárodní konference o důsledcích budování základen, která se uskuteční na počátku listopadu.

Potřebu takové širší znalosti a orientace ukázalo i nedávné vyjádření demokratického kandidáta Barraka Obamy který prohlásil, že by budování základen ve střední Evropě podpořil. Pro toho, kdo si myslel, že projekt raketové obrany je jen pokračující jednostrannou politikou republikánů (bez ohledu na fakt, že demokrat Clinton

projekt také nezastavil), by to celé znamenalo, že ten systém asi tak špatný není, když i on „nová naděje“, sympaták Obama je pro. Naštěstí v Ne základnách bylo už od začátku valně většině lidí jasné, že se změnou administrativy se změní leda tak rétorika a způsob vystupování, ale to podstatné bohužel zůstane. Doktrínu „války proti terorismu“, kterou jsou zaštiťovány kroky zahraniční politiky USA, žádný z kandidátů na prezidenta revidovat nechce.

Jen sebevědomé, co nejširší hnutí zdola, ale zároveň hnutí s vyjasněnou představou může radar zastavit. Šancí k tomu má dost.

JAN MÁJÍČEK,
autor je mluvčím
Iniciativy Ne základnám

zase vyjádřila v tom smyslu, že smlouvy by do druhého čtení mohly přijít v listopadu po amerických volbách.

Konečně přichází varianta třetí, ze všech nejhorší. Budou schváleny a podepsány obě smlouvy a zůstanou připraveny „na vhodnou chvíli“. Nebylo by to poprvé, kdy byla mezinárodní smlouva na vládní úrovni schválena, ale nikdy ratifikována (viz stažení smlouvy SALT-II z amerického senátu prezidentem Jamesem Carterem). To by umožnilo vládě oslabit zájem médií o problematiku základny a částečně tím demobilizovat veřejnost.

Pro nás z Iniciativy Ne základnám se otevírá další kapitola občanského protestu. V ní se pokusíme o to, co zatím není v českých podmínkách vy-

zvolení. K tomu bude opět zapotřebí zapojení co nejširšího počtu lidí, a jak svědčí naše zkušenosti z akcí jako „Parlament nás neobejde, obejdeme parlament“, mají lidé velkou chuť vrátit politikům jejich přezíravé chování.

Politické elity (ty pro radar) si občas postesknou, že se celá věc zpolitizovala. Tím je myšleno, že se k tématu začali vyjadřovat lidé na ulicích. A to v množství větším než malém. Když se do nějaké záležitosti plete parlamentní opozice, je to sice nepříjemné, ale pořád jsou to jedni z nás, uvažuje proradový politik. No jo, jenže co si počít s tolika lidmi, ty nemůžete všechny zkorumpovat, vypárovat ani se s nimi dohodnout, že jednou podpoří oni váš návrh a jindy vy jejich.

„Starý slogan ‚ani Washington, ani Moskva‘ stále platí.“

Boj proti základně se netýká jen České republiky. O polských protestech a tom, jak dál v protiválečném hnutí mluvil JAN MÁJÍČEK s FILIPEM ILKOWSKIM z Inycjatywy Nie wojnie.

Na začátek nám řekni, jaká je obecně situace v Polsku?

Polsko je hlavní spojenec USA ve Východní Evropě. Je to jedna ze čtyř zemí, která poslala své vojáky do Iráku ihned po začátku války a dnes má dalších 1600 vojáků v Afghánistánu. Všechny parlamentní strany podporují tento „mimořádný vztah“ se Spojenými státy. A všechny také podporují kroky, jež vedou k větší militarizaci Polska tím, že pořizují nové a nové vojenské vybavení. V rétorice hlavních stran je ale rozdíl. Současná nejsilnější strana v polském parlamentu a vůdčí síla vlády je liberálně-konzervativní Občanská platforma (hlavní neoliberální strana velkého byznysu). Snaží se vypadat jako strana otevřených, nenucených lidí, kteří nesháší všechny radikalismus. Hlavní opoziční stranou je jiná pravicová strana, Právo a spravedlnost, která silně mnohem silněji podtrhuje svůj antikomunismus a používá populistickou pravicovou politiku (jako je podpora trestu smrti). Snaží se ale vypadat jako sociální křesťanští demokraté, kteří stojí proti liberálům. Ve skutečnosti se pod svými maskami příliš neliší. V parlamentu najdeme i oficiální levici, jež má svůj původ v liberálnějším křídle bývalé komunistické strany. Byla to právě tato strana, která poslala vojáky do Iráku a Afghánistánu a uplatňovala těžce neoliberální politiku. Dnes je to jediná parlamentní strana, která se staví proti budování základny USA v Polsku. Ale tento její postoj je jen pár týdnů starý.

Polská vláda podepsala s Američany dohodu o vybudování raketové základny i přesto, že premiér Tusk z počátku váhal. Oficiálně se říká, že se tak stalo kvůli gruzínsko-rus-

sebe vykreslit jako mnohem nezávislejší na USA a lepší vyjednávač než bývalá otrocky proamerická vláda Práva a spravedlnosti a nakonec představit dohodu jako obrov-

ukázat, že jsou tvrdí vůči Rusku. A na polské straně bylo zase jednodušší prodat dohodu společnosti ve chvíli protiruské hysterie. Během války se bohužel objevil i jeden výzkum, který poprvé ukázal, že většina lidí je pro raketovou základnu. Pravděpodobně je to jen dočasné, ale je na tom vidět, že atmosféra války funguje.

Co dalšího plánujete?

Plánujeme zorganizovat celostátní protest v době, kdy bude dohoda ratifikována parlamentem. Také uvažujeme o zorganizování mítinků a konference o raketové obraně. Máme v plánu dostat dohodu před ústavní soud, aby ten ukázal, že dohoda je proti polské ústavě. A pořád sbíráme podpisy pod petici, abychom přinutily naše vládcy vyhlásit referendum a vést pořádnou debatu o vybudování základny.

Co by podle tebe mělo dělat protiválečné hnutí v souvislosti s pnutím mezi USA, EU a Ruskem?

Myslím, že bychom se měli velmi důrazně stavět proti jednostranné protiruské propagandě a ukázat, že NATO a obecně „Západ“ měli své vlastní zájmy a roli v eskalování konfliktu. Např. polská vládnoucí třída, media atd. velmi silně podporují Gruzii a neřekají téměř nic o militarizaci této země za Saakašviliho vlády, která probíhala s pomocí USA a Izraele, a že to byla Gruzie, kdo začal válku. Samozřejmě to neznamená, že bychom měli věřit na ruskou „humanitární intervenci“. Starý slogan „ani Washington, ani Moskva“ stále platí.

kému konfliktu. Co si o tom myslíš?

Tusk ve skutečnosti nikdy proti umístění základny v Polsku nebyl. Snažil se jen od USA dostat co nejlepší nabídku tváří v tvář odporu většiny polské společnosti k tomuto projektu. Tusk se snažil sám

ský úspěch všech Poláků pod vedením jeho vlády. Konečná dohoda se ale příliš neliší od toho, co bylo nabídnuto už předchozí vládě.

Gruzínsko-ruský konflikt měl nepochybně vliv na urychlení jednání. Zejména ze strany Spojených států, které chtěly

Protiraketová obrana USA v Evropě

1. a 2. listopadu, Praha, Filosofická fakulta UK

Protiraketová obrana v souvislostech mezinárodního práva

Technicko-vojenské aspekty umístění radarové základny na území České republiky

Zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie

Zdravotní a ekologické dopady radarové základny

www.nezakladnam.cz

Výbor na obranu Marcely Urbanové

Jak jsme již oznámili v zakládajícím prohlášení Výboru na obranu Marcely Urbanové z 2. září 2008, tuto 41letou ženu ze Vsetína stíhají pro trestný čin křivé výpovědi. Její svědectví, učiněné v trestní věci proti Jiřímu Čunkovi, označily za vědomě nepravdivou výpověď. Dohled nad trestním řízením má Jana Hercegová, městská státní zástupkyně v Praze. Marcela Urbanová hrozí, uzná-li ji soud vinnou, trest odnětí svobody od tří do deseti let.

V demokratickém právním státě se často stává, že chybí dostatek důkazů, až už k obvinění podezřelého, k podání obžaloby na obviněného nebo k odsouzení obžalovaného. I vinou utajování údajů, často nezákonného, nemohou občané vždy takové případy odlišit od protiprávní benevolence poskytované podezřelému, který uplatňuje svůj vliv nebo peníze, nebo jehož někdo chrání z jiných důvodů. Věc senátora Jiřího Čunka je podle nás případem, kdy byl obviněný protiprávně chráněn. V dějinách československého a českého státu je to poprvé, kdy byl obviněn a několik měsíců trestně stíhán člen vlády ve funkci a kdy stíhání nezastavil soud, nýbrž státní návladní, prokurátor či dnes státní zástupce, tedy orgán moci výkonné, vládní. Je proto jeho případ zvlášť znepokojivý. Devastuje justici a právní stát.

Senát parlamentu vydal loni v únoru Jiřího Čunka k trestnímu stíhání pro údajný úplatek ve výši téměř půl milionu korun. Podle policie ho v únoru 2002 přijal jako vsetínský starosta v souvislosti se zakázkou firmy Petra Hurty H&B Real. Nejvyšší státní zastupitelství ale věc těsně před podáním obžaloby zastupitelství v Přerově v červnu odňalo a přikázalo ji do Jihlavy, kde okresní zástupce Arif Salichov stíhání zastavil.

Rozhodnutí NSZ, za něž se nejvyšší státní zástupkyně Renata Vesecká postavila, bylo zřejmě v rozporu se zákonem o státním zastupitelství: Jde-li

o jiné než vrchní státní zastupitelství, není Nejvyšší státní zastupitelství oprávněno zasahovat do způsobu vyřizování věci, která nebyla pravomocně skončena (§ 12h odst. 1 zákona 283/1993 Sb., o státním zastupitelství).

Pokud se v trestním řízení ukáže, že se skutek, pro nějž se stíhání vede, nestal, smí státní zástupce podle trestního řádu zastavit stíhání jen tehdy, je-li nepochybné, že se nestal – viz § 172 odst. 1 písmeno a/ zákona 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). Severomoravská policie a přerovské státní zastupitelství shromáždily četné důkazy o Čunkově vině. Proto podle našeho názoru porušil zastavením stíhání Arif Salichov zákon. Přitom netvrdíme, že Jiří Čunek je vinen, ale důkazy o jeho vině z přípravného řízení jsou podle lidí, kteří je znají, velmi pádné. Zřejmě „hrozilo nebezpečí“, že by přesvědčily i soud.

Těmito dvěma postupy – odnětím a přikázáním věci a zastavením trestního stíhání Jiřího Čunka – odňali Salichov a Vesecká obviněného Čunka jeho zákonnému soudci, a podle našeho názoru tím porušili ústavní Listinu základních práv a svobod. Znemožnili řízení, v němž by soud po posouzení důkazů Čunka buď obžaloby zprostil, nebo ho uznal vinným. Jejich jednání považujeme za závažné zneužití pravomoci veřejného činitele. Ve společnosti převládá kvůli jejich zásahu mínění, že právo neplatí pro všechny, ale že úzká skupina osob, která je spjata s mocenskými elitami, se jím řídit nemusí a její eventuální protiprávní jednání nebude potrestáno.

Veřejnou obhajobou svého rozhodnutí vzbudili navíc, spolu s dalšími osobami, nesprávný dojem, že místo soudu může o vině obviněného rozhodnout státní zástupce.

Mnohé nasvědčuje tomu, že Marcela Urbanová vypověděla jako svědkyně pravdu. Naopak Čunkovo tvrzení, že

tehdy žádné peníze v obálce nepřijal, „podporované“ křivými výpověďmi a trestnou činností, pro niž stojí před soudy tři obžalovaní, máme za nepravdivé nejen my, ale i orgány činné v trestním řízení v Přerově a Olomouci. Jiří Čunek vysvětlení původu svých milionů a majetku měnil a jako obviněný ho nikdy hodnověrně nedoložil. Výpověď Marcely Urbanové potvrzují další důkazy, včetně znaleckého posudku, který osvědčuje její pravdomluvnost a dobrou paměť. Její svědeckou výpověď, že Jiří Čunek peníze v únoru 2002 vzal, považujeme za pravdivou i proto, že Marcela Urbanová vypovídala vždy stejně, a nikdy neoznačila peníze, které viděla, když je Jiří Čunek přijímal, za úplatek.

Při posledním svědeckém výslechu v trestní věci proti Jiřímu Čunkovi řekl Arif Salichov Marcelu Urbanovou o přestávce v cukrárně nad punčovým dortem, že pokud změní výpověď a řekne, že se zmylila a že Čunek v únoru 2002 půl milionu nepřevzal, nebude trestně stíhána. Přitom věděl, že nic takového nemůže a podle zákona ani nesmí slibovat. Marcela Urbanová na svém vylčení události setrvala. Podle nás tím projevila občanskou odvalu. Nyní za ni má být trestána. To nesmíme připustit.

Stíhání Marcely Urbanové je nyní jediným známým případem, vzbuzujícím podezření, že jde o trestní stíhání v zájmu vlády. Chceme pro ni spravedlnost. Tu jí může zajistit soud za pozornosti veřejnosti. Budeme tato tři soudní řízení sledovat. Pozornost zaměříme i na kárné řízení s Pavlem Kučerou před kárným senátem olomouckého Vrchního soudu. Kárnou žalobu na něj podala předsedkyně Nejvyššího soudu Iva Brožová z podnětu ministra spravedlnosti Pospíšila.

Podle našich informací nejsou zcela skončena řízení související s vystěhováním Romů ze Vsetína před senátními volbami na podzim 2006, které označil veřejný ochránce

práv Otakar Motejl za protiprávní. Některé romské rodiny jsou v důsledku toho ve hmotné nouzi.

Aby se Marcela Urbanová dostala nejen spravedlnosti formou zproštění obžaloby, je nezbytné zpřístupnit spis trestní věci Jiřího Čunka. Žádný zákon tomu nebrání, a kdo tvrdí opak, činí tak z nevědomosti nebo kvůli neoprávněnému prospěchu vlastního či prospěchu jiného. Jako účelové jednání je třeba odmítat tvrzení o nezákonných únicích, které jsou postižitelné v případech utajovaných skutečností, jimiž se zabývají tajné služby, ale ne při trestním stíhání Jiřího Čunka. Průběh trestního řízení je podle ústavy a zákonů v zásadě veřejný. Důvody pro nezveřejňování některých údajů může být jen ochrana osobních údajů a také – ale jen do skončení vyšetřování – ohrožení objasňování věci.

Aby však veřejnost a soud či jiné orgány znaly celou pravdu, nesmějí být státní zástupci a policisté vázáni mlčenlivostí. Renata Vesecká na opakovanou žádost státních zástupců je odmítá mlčenlivosti zbavit, a to i pro účely soudního řízení. Její postoj ale nemá věcnou zákonnou oporu. Mlčenlivosti v záležitostech, které se týkají Jiřího Čunka, by měli být zbaveni všichni pracovníci státních orgánů.

Proto budeme na pokusy o takový postih veřejnost upozorňovat. Zveřejňovat chceme i případy diskriminace nebo dokonce perzekuce všech občanů, kteří ve věcech Jiřího Čunka a Marcely Urbanové usilovali o spravedlnost, nejen policisté a státní zástupci.

ZDENĚK BÁRTA ZDBA@SEZNAM.CZ
RUDOLF KUČERA RUDOLF.KUCERA@MAIL.CZ
JIŘÍ PEHE JIRIPEHE@VOLNY.CZ
JAN SCHNEIDER SCHNEIDERJAN@SEZNAM.CZ
PETR UHL, UHL@SEZNAM.CZ

V Havlíčkově Brodě, Lito-
měřicích a Praze dne 4. září 2008

redakčně kráceno

Střet dvou imperií

Před více jak měsícem začal konflikt, který po několik týdnů zaměstnával a ještě zaměstnává jak media, tak přední politiky. Co stálo za Sákašviliho rozhodnutím zaútočit na Jižní Osetii? A jaká byla role USA a Ruska?

Otázky, které se začali klást ihned po vypuknutí bojů a na které přišla řada odpovědí, stejně jako názorů na válku samotnou. Petr Jedlička v Literárních novinách (34/2008) vypočítává: „klasická ruská agrese, gruzínská provokace, upevňování vlivu v příhraničí, budování pozic pro americkou armádu, budování pozic pro

Závěr je ale podle českých medií jasný: ať už se stalo cokoli, Ruko je prostě zlé a máme se ho bát. Konec konců se premiér Topolánek vyjádřil dost jasně, když prohlásil, že poslední události v Gruzii jsou nejlepší kampaní pro radar.

Gruzie

Když se v roce 2004 do-

Sákašvili také neváhal rozehnat opoziční demonstrace a vyhlásit výjimečný stav. Neří divu, mezi jeho vzory patří „velcí Gruzínci“ jako byl Stalin a Berja. Ne náhodou zahájil svou poslední volební kampaň v roce 2007 v Gori, před Stalinovým pomníkem.

Už od svého nástupu k moci v roce 2004 vyhlášoval

zínských vojáků.

Svou roli v dodávkách zbraní hraje i Česká publika. Od roku 2003 do roku 2007 dodala Gruzii na 55 tanků T-72, 24 samohybných děl Dana s ráží 152mm, 25 minometů M-75 s ráží 120mm, 30 vlečných děl D-30 s ráží 122mm. Samohybná děla Dana byla použita pro ostřelování panelových domů v

ruskou armádu, konflikt o ropu z kaspické oblasti, Saakašviliho (Putinova, Medveděvova, Bushova) manýra, něco jako srpen 1968 u nás, snaha o etnické čištění, snaha o odvedení pozornosti od domácích problémů, potřeba vyzkoušet české raketomety, potřeba ukázat, co čeká Českou republiku, když bude mít radar, potřeba ukázat, co čeká Českou republiku, když nebude mít radar, průvodní jev kapitalismu, důsledek putinovských pořádků v Rusku, pozůstatek z komunismu. Válka jasná jak facka. Navíc i stovka názorů, kdo udeřil první.“

stal Sákašvili k moci, sliboval zlepšení zoufalé hospodářské situace. Historik Mark Almond z University of Oxford, který se zabývá kavkazským regionem, k tomu dodává: „Bojoval proti korupci lidí, které neměl rád jen proto, aby na jejich místa dosadil jím podobné, jen mladší generaci. Stále více se začala otevírat propast mezi ním a lidmi, kteří ho podporovali.“ A tak zatímco Sákašvili žil v přepychovém paláci, bylo kvůli neutěšeným hospodářským poměrům nuceno opustit zemi na 100 000 lidí, kteří začali shánět práci v sousedním Turecku nebo Rusku. Prezident

Sákašvili snahu znovu přičlenit odtržené regiony Abcházii a Jižní Osetii. Tomu také odpovídaly vojenské zahraniční dodávky a nárůst výdajů na zbrojení. Ty se postupně šplhaly z 30 milionů dolarů ročně na téměř jednu miliardu. Modernizace armády probíhala za přímé pomoci a dohledu vojenských poradců a velitelů z USA a Izraele. Dokonce několik dnů (od 15. do 31. července) před gruzínským útokem na jihoosetinské město Čchinvali proběhlo v Gruzii cvičení pod názvem „Okamžitá reakce 2008“. Toho se zúčastnilo na 1000 amerických a 600 gru-

městě Čchinvali a tedy k válečnému zločinu jakým je záměrný útok na civilní obyvatele.

Ropa

Gruzije je klíčová pro přístup k nerostnému bohatství v Střední Asii a Kaspickém moři. Přes její území vede mimo jiné ropovod a plynovod BTC (Baku – Tbilisi – Ceyhan). Ten přivádí ropy a zemní plyn z Kaspického moře do východního středomoří, do tureckého přístavu Ceyhan. Více jak 20% ropy čerpá Izrael z Azerbajdžánu, z toho velký podíl právě přes ropovod BTC, který kontroluje společnost British Pet-

roleum. Krom toho se uvažuje o vybudování turecko-izraelské připojky, který by vedla ropu z BTC přímo do přístavu Aškelon, odkud by ropa mohla dále proudit na asijské trhy. Hodnota takovýchto obchodů je obrovská.

Spojené státy

Spojené státy využili strachu a ideologického vlivu v bývalých zemích východního bloku a včlenily je do vojenského paktu NATO. Tím byl učiněn krok k další izolaci bývalého soupeře ze studené války. V roce 1999 se členy NATO stávají Polsko, Maďarsko, Česká republika, v roce 2004 se přidávají Litva, Lotyšsko, Estonsko, Bulharsko a Rumunsko.

Kromě rozšiřování aliance budují Spojené státy ve východoevropských zemích síť nevládních organizací, které jsou podporovány milionáři, jako je George Soros, aby podporovali západní vliv mezi mladými a vzdělanými vrstvami těchto zemí. Když potom dojde ke krizi, jsou organizace založené nebo kooptované Spojenými státy jako Otpor v Srbsku, Kmara v Gruzii a Pora na Ukrajině připraveny vést velká ale často pasivní opoziční hnutí a dosadit do čela zemí prozápadní politiky. Vše se odehrává pod hesly boje proti korupci starých vládců a touze po demokracii. Ale s překvapující rychlostí se z nových režimů stávají stejně hamižné a zkorumpované systémy, jako byly jejich předchůdci.

Útoky z 11. září daly Spo-

jeným státům příležitost zahájit vojenské tažení ve jménu „boje proti terorismu“. Útok na Afghánistán jim umožnil vytvořit vojenskou základnu v na ropu bohaté Střední Asii, čímž se vojensky přiblížili k hranicím svých největších rivalů, Ruska a Číny. Invaze do Iráku je zase součástí širšího plánu na „demokratizaci“ Blízkého Východu. Jinými slovy jde o to udělat to, co se povedlo ve Východní Evropě, tj. otevřít trhy a místní nerostné bohatství pro západní korporace.

Stejná strategie stojí za posledními událostmi v Gruzii. Vojenská podpora Gruzii se navíc odůvodňovala bojem proti vlivu Al-Kajdy na gruzínsko-českých hranicích.

Rusko

Od rozpadu Sovětského svazu, se ruští vládcové vždy snažili obnovit svou kontrolu nebo alespoň vliv na Gruzii. Když se na konci 90. let vyhrabalo Rusko z krize, získalo díky nově zavedené státní kontrole nerostného bohatství prostředky k obnově své vojenské síly. Boris Kagarlitský, socialista a ředitel moskevského Institutu pro studia globalizace říká: „Pro levici v Rusku je to obtížná situace, protože v tomto případě není s kým sympatizovat. Na jedné straně většina levice stojí proti snahám Sakašviliho prezentovat se jako oběť. Nejen proto, že, technicky vzato, začal invazi do Jižní Osetie on, ale také z povahy jeho režimu. Na druhé straně se jen těžko dá mluvit o „mírotvorných

silách“, které mají „potrestat agresora“, tak, jak nám to tvrdí oficiální představitelé. Je jasné, že ruští představitelé tam mají své vlastní imperialistické zájmy.

Víme, že ruští vojáci pronikli mnohem hlouběji na Gruzínské území, než bylo z vojenského hlediska nutné. Ruští generálové si přáli ukázat sílu a zahrát na hurávlastenecké city. Nedá se sympatizovat ani s jihoosetinským režimem, který je autoritářský a zkorumpovaný. Navíc byl zapleten do pašování falešné vodky do Ruska. Na otravu způsobenou touto falešnou vodkou umřou ročně stovky lidí.“

Střet imperií

Jediný, kdo v celém konfliktu stojí za sympatie, jsou obyčejní lidé, ať už jsou to Gruzínci, Rusové, Osetinci nebo Abcházci. Na ně nejvíce dopadá soupeření mocností a poslední válečná přestřelka.

Konflikt na Kavkaze a vyhlášení samostatnosti Abcházie a Jižní Osetie a předtím vyhlášení samostatnosti Kosova znovu otevřelo starou otázku o právu národa na sebeurčení.

S rozvojem konkurence a následných imperiálních střetů o nové trhy vedly k útlaku některých skupin, jimž bylo znemožněno vytvořit své vlastní národní státy a spravovat nerostné a jiné bohatství. Tento útlak vedly ke vzniku různých národně-osvobozeneckých a anti-koloniálních hnutí. Mezi předními aktivisty těchto hnutí byli obyčejní lidé. Tato hnutí,

ale často vedli představitelé nově se rodící třídy místních kapitalistů, kteří měli zcela jiné zájmy na národní samostatnosti. Nacionalismu se pod svým praporem snaží spojit nejrůznější třídy společnosti. Cíle jednotlivých složek těchto národněosvobozeneckých hnutí jsou ale často odlišné. Přesto jsou právě „národní hnutí“ ta, která se staví proti útlaku. Tak lidé bojující v USA proti rasismu začali o sobě mluvit jako o černošském národu, stejně jako byl národně-osvobozenecký boj Vietnamců v 60. a 70. letech a je dnes podobně palestinský odpor proti izraelské okupaci. Všechny tyto boje jsou bojem za demokracii a jejich úspěch vždy zasadí ránu té imperiální mocnosti, která má na udržení dosavadního statusu zájem. Otázka národní samostatnosti ale není tak jednoduchá. Klíčovým je zde vždy pohled, zda to či ono hnutí vede k oslabení imperialismu a ukončení útlaku, nebo další útlak umožňuje. Kosovo je příklad toho druhého. Stát naprosto nesoběstačný, vybudovaný na základně toho, že na jeho území se nacházejí strategické vojenské základny USA a evropských zemí. Vznikl tak stát naprosto odkázaný na pomoc USA a EU, jejich vazal v zahraniční politice. Složitější je situace v Abcházii a Jižní Osetii, které jsou chyceny v pastí mezi dvěma imperialismy.

JAN MÁJÍČEK

Svobodný software:

Když se řekne „free“

Statisíce lidí po celém světě vytvářejí komunity a pracují v nich na společném díle. Jejich práci nikdo neřídí, rozhoduje vždy celá komunita. Pravidla soužití a spolupráce vznikají vzájemnou dohodou všech.

Každý člověk dělá jen tolik, kolik dělat chce. Produkty práce komunity jsou k dispozici nejen jejím členům, jsou dostupné všem a jsou poskytovány zdarma. Jejich kvalita přesto mnohdy předčí ty nejsofistikovanější a nejdražší produkty komerční. Řeč je o sociologickém fenoménu zvaném Free Culture Movement (Hnutí svobodné kultury) a jeho nejvýznamnějším proudem Free Software Movement (Hnutí

svobodného softwaru).

Trh proti svobodě...

V 70. letech tohoto století se trh s výpočetní technikou a přidruženým softwarem ve Spojených státech prudce rozrůstal. Do této doby převládaly v oblasti softwaru zvyky z „akademického období“, kdy byly počítače a programy na nich běžící spíše záležitostmi malé skupinky vědců (byť jejich produkty byly hojně užívá-

ny armádou a později i velkými korporacemi). Programy si jejich tvůrci vyměňovali mezi sebou, stejně jako jejich zdrojové kódy – program tak mohl být kýmoli opraven či vylepšen. S růstem trhu však do světa softwaru vrazila se vší rozhodností komerce. Produkci programů převzaly velké společnosti, které pro zvýšení svých zisků začaly prodávat pouze tzv. binární verzi programu, tj. verzi zapsanou ve strojovém

kódu, kterému jádro procesoru rozumí, avšak pro člověka je zcela nečitelný. Uživatelům tak bylo zabráněno, aby zakoupené programy studovali a případně vylepšovali nebo opravovali chyby. Bez zdrojového kódu museli čekat, než daná firma uvolní na trh novou verzi příslušného softwaru, a samozřejmě za nákup této verze znovu zaplatit. V roce 1980 byl tento proces stvrzen americkým Kongresem, když

bylo autorské právo rozšířeno na software. Od té doby uživatel nemohl zakoupený program ani šířit nebo využívat k jiným účelům, než pro jaké ho zakoupil.

... svoboda proti trhu

Proti tomuto vývoji vystoupil známý americký programátor a hacker Richard Stallman, který v roce 1983 založil projektu GNU a položil tak základy pozdějšímu Hnutí svobodného softwaru a jeho filosofii. Projekt GNU si dal za cíl vytvořit

jící svobodu nakládání s takto licencovaným programem, naopak svobodu softwaru chránit, neboť neumožňuje komukoli využít svobodný software jako stavební kámen k vývoji softwaru nesvobodného. Tím se programy poskytnuté pod svobodnými licencemi liší od programů uvolněných jako tzv. Public Domain, s nimiž může kdokoli nakládat zcela volně. Nejznámější copyleft licence jsou GNU GPL (GNU General Public License) a GNU LGPL (GNU Lesser General Public

License), redistribuce a tvorby odvozených děl, stanovuje však navíc další podmínky. Z nich nejdůležitější jsou povinnost licencovat odvozená díla opět pomocí GFDL (stejně jako u GPL), povinnost uvádět spolu s odvozeným dílem všechny předcházející autory a povinnost uchovávat přehled všech provedených změn. Licenci GFDL využívá pro svůj obsah například Wikipedie (založená v roce 2001)

Svoboda proti ziskům korporací

Svobodný obsah a svobodný software zejména se začínají se svým ohromným rozvojem v posledních letech stávat závažným nebezpečím pro velké softwarové korporace, jako např. Microsoft. Předražené a nekvalitní produkty většinou monopolních výrobců přestávají být schopny konkurovat vysoce kvalitním a neustále vylepšovaným svobodným programům poskytovaným zdarma. Například svobodný operační systém Linux zaznamenává již několik let raketový vzestup – na domácích počítačích sice ještě stále zaujímá pouze 2% „trhu“ oproti 90% pro Windows od Microsoftu, avšak na serverech a v rozsáhlejších sítích (firemních nebo ve státní správě)

přechodu od placeného software ke svobodnému také soudními spory, v nichž se snaží zpochybnit legalitu používání svobodného softwaru a lobování u vlivných politiků. Díky tomu si zejména Microsoft stále drží dominantní pozici v západním světě, mimo něj to však vypadá zcela odlišně.

Svobodný kontinent

Kontinentem zaslíbeným svobodnému softwaru je Jižní Amerika. Tamní vlády se v posledních letech stále více odhodlávají vzepřít se pravidelnému placení ohromných částek za licenční poplatky pro programy používané ve státní správě i dalších institucích a přecházejí právě na svobodný software. Brazílie, Peru a Chile již kompletně přešly na svobodný software a Linux, totéž udělala po „státním krachu“ i Argentina. Venezuelský Hugo Chávez nedávno rovněž nařídil výhradní používání svobodného softwaru ve státem ovládaných institucích. Argentina, Peru a Kolumbie dokonce vytvořily speciální zákon nařizující používání svobodného softwaru. Softwarové korporace se tomuto vývoji snaží bránit nabízením svých produktů vládám zmíněných zemí prakticky zdarma, avšak zdá se, že o

Nejznámější svobodný software:

OpenOffice.org – kancelářský balík, **Mozilla Firefox** – internetový prohlížeč, **TeX** a **LaTeX** – programy pro sazbu dokumentů, **GIMP** – grafický program, **MySQL** – databázový systém, **Linux** – operační systém

kompletní operační systém včetně navazujícího programového vybavení, který by zaručil svým uživatelům čtyři základní svobody: svobodu používat program za jakýmkoliv účelem, svobodu studovat, jak program pracuje a možnost přizpůsobit ho svým potřebám, svobodu redistribuovat kopie programu a svobodu vylepšovat program a zveřejňovat zlepšení, aby z nich mohla mít prospěch celá komunita. Tyto čtyři svobody s později staly krémem celého Hnutí za svobodný software. Stallman rovněž založil nadaci Free Software Foundation (FSF), která dostala za úkol zajišťovat právní a organizační stránky projektu GNU včetně správy tzv. svobodných licencí, z nichž nejznámější je GPL (viz níže). Nutno poznamenat, že cíl GNU byl naplněn vznikem operačního systému GNU Linux, který je dnes (v různých distribucích) jednoznačně nejrozšířenějším svobodným operačním systémem.

Svobodné licence

Svobodné licence spravované FSF se někdy také označují termínem Copyleft (v protikladu ke Copyright). Tyto licence zaručují čtyři výše popsané základní svobody a zároveň kladou jednu podstatnou omezující podmínku týkající se odvozených produktů. Jakýkoli software, který obsahuje nějaký zdrojový kód s copyleft licencí musí být vydán rovněž pod (stejnou) copyleft licencí. Tato podmínka, která se zdá na první pohled omezu-

License). Seznam všech svobodných licencí udržuje FSF na stránkách projektu GNU (<http://www.gnu.org/philosophy/license-list.html>).

Free culture, svoboda nejen pro software

V roce 2001 spustila svoji činnost nadace Creative Commons (CC) založená americkým právníkem Lawrence Lessigem. Jejím deklarovaným cílem se stalo prosazovat svobodné nakládání s tvůrčími díly obecně (tedy nejen se softwarem). Lawrence Lessig definoval cíl CC jako poskytovat alternativu proti tzv. Permission Culture (Povolovací kultura), která v současnosti skrze zákonem zakotvená autorská práva a duševní vlastnictví vede ke stavu, kdy „tvůrci mohou tvořit pouze s povolením mocných nebo dřívějších tvůrců“. CC spravuje soubor licencí s názvem Creative Commons Licenses – tyto licence zajišťují podobné svobody pro nakládání s tvůrčím dílem, jako GPL či LGPL pro software, mají však (v závislosti na konkrétní licenci) různé striktnější podmínky, jako například povinnost v odvozených dílech uvádět jméno původního autora, nemožnost užívat dílo komerčně, apod.

Již o něco dříve než CC udělala krok do světa svobody nejen pro software FSF se svojí licencí GFDL (GNU Free Documentation License) původně určenou k licencování dokumentací k programům. GFDL licence poskytuje podobně jako GPL svobodu kopíro-

Používejte svobodný software:

Kategorizovanou databázi svobodného softwaru udržuje FSF v rámci svého projektu **Free Software Dictionary** (<http://directory.fsf.org/>). Pokud si chcete najít svobodnou alternativu, ke svému komerčnímu software, bývá vhodným nástrojem rovněž **Wikipedie** (http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Free_software/Categories či http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_open_source_software_packages). Pokud je vaším operačním systémem Linux, můžete použít výborný nástroj **Linux App Finder** (<http://www.linuxappfinder.com/alternatives>), který vám k vašemu programu pro Windows nalezne (samozřejmě svobodnou) linuxovou alternativu.

slaví nebývalý úspěch. Česká pošta používá od roku 2004 Linux na veškerých svých počítačích, stejně jako České dráhy pro řízení provozu. Od roku 2006 začala kompletně na Linux přecházet městská správa německého Mnichova, po té, co tamní radní rozhodli, že již dále nebudou vydávat ohromné částky z městského rozpočtu na poplatky Microsoftu. Microsoft i další korporace proti svobodné konkurenci bojují všemi dostupnými prostředky – kromě úmyslného znesnadňování uživatelům v

dominanci na jihoamerickém trhu již přesto dávno přišly.

Náznaky svobody v materiálním světě

Výše popsaná svoboda a bezplatnost softwaru (i jiného tvůrčího díla) je do značné míry umožněna téměř úplnou absencí výrobních nákladů – většinou je potřeba jen počítač a trocha elektřiny. V materiálním světě, kde výroba každého kusu produktu v sobě skrývá cenu vstupních surovin a výrobních prostředků, se zdá vývoj „svobodného“ (a tím pádem

velmi levného či bezplatného produktu o mnoho složitější. První nadějně příklady však již existují. Jde například o mobilní telefon NEO 1973 (<http://www.openmoko.com/>), jehož

softwarové i hardwarové vybavení je kompletně svobodné (jistě problémy se vyskytují u patentovaných součástí jako např. Bluetooth). V současné době bylo vyrobeno jen prvních

několik kusů, které si rozebrali jeho autoři, prodávat (za velmi nízkou cenu) se má však začít již brzy. Můžeme jen doufat, že NEO 1973 uspěje a zahájí podobnou revoluci na trhu

s „hmotným zbožím“, kterou na poli softwaru odstartoval před 25 lety Stallmanův projekt GNU.

PETR GLIVICKÝ

Marxismus v 21. století:

Stalinistický režim byl státní kapitalismus

V roce 1947 jsem přišel s teorií státního kapitalismu. Ale jeden si nemůže být nikdy jistý tím, co vymyslel, dokud to události nepotvrdí.

Pád stalinismu ve Východní Evropě mohl jeho teorii buďto potvrdit nebo vyvrátit. Je to stejné jako když jeden doktor řekne pacientovi, že má chřipku a druhý mu řekne, že má rakovinu. Pravda se ukáže až po pacientově pitvě.

Zhroucení stalinistických režimů umožnilo takové posmrtné ohledání. Pokud by Rusko byla socialistická země nebo stalinistický režim byl dělnickým státem, jakkoliv zdeformovaným nebo zdegenerovaným, zhroucení takového režimu by znamenalo, že kontrarevoluce zvítězila. Samozřejmě, pracující by měli svoje státy (dělnické státy) bránit tak, jako brání své odbory, jakkoliv jsou byrokratické a pravicové, proti těm, kteří se je snaží zničit. Pracující ze své vlastní zkušenosti ví, že jakkoliv slabé, odbory jsou jejich obranou organizací. Zaměstnanci na pracovištích, kde jsou odbory, mají vyšší mzdy a lepší podmínky, než tam, kde odbory nejsou.

Bránili pracující režimy v Rusku a Východní Evropě v letech 1989-91? Samozřejmě, že ne. Pracující byli v tomto naprosto pasivní. Došlo k mnohem menšímu násilí než během hornické stávký v Británii z let 1984-85. Jedinou zemí, kde byl režim bráněn, bylo Rumunsko. Ale opět nebyl bráněn pracujícími, ale tajnou policií.

Zadruhé, pokud to byla kontrarevoluce, tak by lidé na nejvyšších místech společnosti museli být nahrazeni. Ale charakteristické pro zhroucení

stalinistických režimů je to, že stejné osoby, které ovládala ekonomiku, politiku a společnost za stalinismu, zůstaly u moci. Léta 1989-91 nebyla pro šéfy továren a podniků krokem ani zpátky ani kupředu, ale krokem stranou. Stali se z nich standardní soukromí

ci třídu k moci. Mezinárodní dopad revoluce byl naprosto neuvěřitelný. Revoluce pracujících vypukly v Německu, Rakousku, Maďarsku, Slovensku, masové Komunistické strany vyrostly ve Francii a Itálii atd. Lenin a Trockij byli přesvědčeni, že osud ruské revoluce závisí na

45, Maďarsko 1956, Francie 1968, Portugalsko 1974, Írán 1971, Polsko 1980-81.

Porážka Německé revoluce v roce 1923 vedla v Rusku k pesimismu a nástupu pravice. V roce 1923 začal Stalin otevřeně vystupovat proti Trockému. Pomohl mu i fakt, že Lenin byl více jak rok mimo politický život. Trockého vysvětlení nástupu stalinismu jako produktu izolace Ruska a tlaku světového kapitalismu bylo naprosto správné. Proto bylo v tu dobu popsání stalinistického režimu jako zdegenerovaného dělnického státu velmi výstižné.

Co se ale stane, když tlak světového kapitalismus pokračuje dál a dál? Změní se kvantita v kvalitu?

Pokud mě napadne divoký pes, musím se tomu přizpůsobit. Pokud používá násilí, já musím použít také násilí. Samozřejmě nemám tak silné zuby jako on, takže použiji klacek. Pokud toho zuřivého psa zabijí, tak souměrnost končí. Pokud divoký pes zabije mě, tak souměrnost rovněž končí. Co se stane, když já nemám dost síly, abych ho zabil, a on nemá dost síly, aby zabil mě, a jsme uvězněni na měsíc v jedné místnosti? Po uplynutí tohoto času nikdo nepozná rozdíl mezi psem a mnou.

Sovětský režim byl napaden armádami Německa, Británie, Spojených států, Francie, Itálie, Japonska, Rumunska, Finska, Litvy, Lotyšska, Turecka. Tyto armády společně s Bílými armádami nedokázali Rudou armádu porazit. Na druhé straně revoluční vláda v Rusku nedokázala porazit kapitalistické vlády ve světě. Takže nakonec tlak světového kapitalismu donutil stalinistic-

vlastníci – volně tržní kapitalisté.

Proto neexistuje žádná kvalitativní změna mezi stalinistickými režimy a těmi, které jsou v Rusku a Východní Evropě dnes. Dnes nemůže nikdo popřít, že režim je kapitalistický – ale stejně tak byl kapitalistický předtím.

Zrození stalinismu

Říjnová revoluce z roku 1917 přivedla v Rusku pracující

vítězství revoluce v Německu. „Bez toho,“ opakovali znovu a znovu, „bude revoluce odsouzena ke zkáze.“

Naneštěstí, Německá revoluce (1918-23) skončila porážkou. Nedostatek zkušených členů revoluční strany zahubil revoluci. Znovu a znovu vidíme proletářské revoluce, které nekončí vítězně kvůli nedostatečné připravenosti revoluční strany: Španělsko a Francie 1936, Itálie a Francie 1944-

ký režim přizpůsobit se světovému kapitalismu.

Když v roce 1928 Stalin vyhlásil, že za 15 až 20 let bude dosaženo vyspělosti průmyslových zemí, znamenalo to, že jedna generace musí dosáhnout toho, co v Británii představovalo 100 let průmyslové revoluce. V Británii zabralo oplocování a prodávání pozemků rolníkům tři století, aby byl ulehčen vývoj kapitalismu. V Rusku byli rolníci vyvlastněni během tří let tak zvanou „kolektivizací“.

Deset milionů rolnických rodin bylo vyvlastněno a donuceno vstoupit do kolektivních družstev, aby bylo co nejjednodušší vymáčkout z nich co nejvíce přebytků obilí, k prodeji na světový trh, kde se za ně nakupovaly stroje, a k levnému nakrmení milionů nových průmyslových pracovníků. Miliony lidí byly posílány do otročských táborů na Sibiři, do gulagů.

Když Stalin budoval svoji průmyslově-vojenskou mašinerii, začínal na mnohem slabší základně, než země, kterým čelil. Nicméně s ambicemi o nic menšími. Když mělo nacistické Německo tanky a letadla, nemohla vojenská mašinerie, vybudovaná Stalinem, reflektovat produktivní síly Ruska (v roce 1928 neměli zemědělci žádné traktory, ale používaly dřevěné pluh), ale musela reflektovat ty německé.

Industrializace Ruska byla vesměs orientována na budování těžkého průmyslu jako základny pro zbrojní průmysl.

Jeden důležitý objev, který jsem udělal, a který jsem shledal vysoce důležitým, bylo porovnání výroby v různých pětiletkách. Získal jsem cíle první, druhé, třetí, čtvrté a páté pětiletky a porovnal je. (V Rusku by se za Stalina nikdo neodvážil něco takového udělat).

Když přišlo na těžký průmysl, cíl pro první pětiletku byl 10,4 milionů tun; pro druhou 17 mil. tun; třetí 28 mil. tun; čtvrtou (výsledek války)

25,4 mil. tun; a pátou 45 mil. tun. Je zřejmé, že graf vystřelil prudce vzhůru. To samé platilo pro elektřinu, uhlí, surové železo atd.

Když přišlo na spotřební zboží, je to o něčem jiném. Například bavlněné zboží: cíl pro první pětiletku byl 4,7 mil. metrů; druhou 5,1; třetí 4,9; čtvrtou 4,7. Za celých 20 let se křivka grafu ani nepohla. Pro vlněné výrobky je obraz mnohem bezútěšnější. První pětiletka pomohla zvýši výrobu

vykořisťování, včetně gulagů, bylo vyprodukováno konkurencí mezi ruským kapitalismem a ostatními kapitalistickými státy, především nacistickým Německem – Německo má tanky, tak my je musíme mít taky, uvažoval Stalin.

Po roce 1947 jsem už nikdy nepoužil slovo Sovětský svaz nebo SSSR. Obojí byly naprosté lži. Ve stalinistickém Rusku nebyli už žádné sověty jako jednotky pro správu společnosti zdola. Ve všech

na 270 mil. metrů; druhá 227; třetí 177; čtvrtá 159. Cíle snížily výrobu za dvacet let téměř o 40 procent. Rusko bylo úspěšné ve výrobě Sputniku, ale ne ve výrobě bot.

Kapitalismus je ovládán potřebou hromadit kapitál. Šéf Fordu neřká: „Já chci, aby dělnické děti trpěli, jejich rodiče neměli na to koupit jim boty atd.“ Je nucen ke konkurenci. Ford musí investovat, jinak bude zničen General Motors. Konkurence mezi kapitalistickými firmami nutí každou z nich, aby investovali více a více a tím akumulovali více a více kapitálu. Konkurence mezi kapitalisty je také nutí stále zvyšovat vykořisťování svých zaměstnanců. Tyranie kapitálu nad zaměstnanci je druhá strana mince konkurence mezi kapitály.

To samé se týká stalinistické tyranie vůči dělníkům a rolníkům Ruska. Nevídané

volbách byl na kandidátkách vždy jen jeden kandidát (stejně jako v nacistickém Německu) a nikdy nedostal méně než 99 a více než 100 procent hlasů. Jen s jednou výjimkou: V roce 1947 ve volbách do nejvyššího sovětu dostal Stalin přes 140 procent. Pravda to druhý den vysvětlovala, že „lidé ze sousedních volebních obvodů hlasovali pro Stalina, aby tak ukázali svou neutuchající podporu.“

Nemůžeme to nazvat svazem. Svaz (např. odborový) je dobrovolnou organizací. Mezi Ruskem a Ukrajinou byl asi takový svaz jako mezi Británií a Indií. Bylo to impérium, ne svaz. Třetí písmeno S, pro „socialistický“. Rusko nebylo socialistické, ale státně kapitalistické. A poslední, R, pro republiku. Nebyly tu žádné republiky, stejně žádná demokracie, ale totalitní tyranie.

Argumenty proti teorii

státního kapitalismu

Při polemice s teorií státního kapitalismu, jsou pokládány tři hlavní argumenty. První, že kapitalismus je identický se soukromým vlastnictvím. V Rusku byly výrobní prostředky vlastněny státem, nebyly tedy v soukromém vlastnictví.

Zadruhé, kapitalismus je neslučitelný s plánováním. Ruská ekonomika byla plánovaná.

Zatřetí, v Rusku bylo nutné provést politickou revoluci, aby se změnila struktura vlády, a nic víc, zatímco za kapitalismu je potřeba projít i sociální revolucí, ne jen tou politickou.

Vyrovnejme se s každým argumentem zvlášť.

V roce 1874 napsal Proudhon, popletený francouzský socialista, ve své knize, kterou nazval Filozofie bídy, že kapitalismus se rovná soukromé vlastnictví. Marx ve své ostré Proudhonově kritice, nazvané Bída filozofie (Proudhonova bída filozofie), napsal: „Soukromé vlastnictví je právníká abstrakce.“ Pokud

se soukromé vlastnictví rovná kapitalismu, tak jsme za otrokářství měli kapitalismus, protože existovalo soukromé vlastnictví; za feudalismu jsme měli kapitalismus, protože existovalo soukromé vlastnictví. Proudhonovy názory jsou mišmaš. Forma vlastnictví zůstává jen pouhou formou, neřká vám nic o obsahu. Může být soukromé vlastnictví za otrokářství, nevolnictví a námezdní práce. Když někdo řekne, „já mám plnou láhev,“ tak to nic neřká o tom, čím je láhev naplněna. Může to být víno, může to být voda, můžou to být splašky. Protože nádoba a její obsah jsou dvě rozdílné věci, což znamená, že stejný obsah může být v různých nádobách. Vodu můžete nalít do láhve, do skleničky nebo do šálku. Pokud může soukromé vlastnictví obsahovat otrokářství, nevolnictví i námezdní práci, potom otroctví může být zároveň se soukromým i státní vlastnic-

tvím. Egyptské pyramidu postavili otroci a já jsem si jistý, že ani jeden otrok neřekl tomu druhému: „Děkujeme nebesům, že nepracujeme pro soukromníka, ale pro faraóna, tj. stát, který nás vlastní.“ Ve středověku byly dominantními vztahy ty mezi pozemkovou šlechtou na vesnicích a vyšší šlechtou na svých usedlostech. Nicméně existoval ještě třetí druh nevolnictví – nevolníci pracující na církevním majetku. Fakt, že církev nebyla vlastněna jednotlivci, nečinilo brňm poddanství o nic lehčím.

Co druhý argument, že ruská ekonomika byla plánovaná, zatímco v kapitalismu plánování neexistuje. To je nesprávné. Pro kapitalismus je charakteristické, že plánování existuje jen v individuálních výrobních jednotkách, nikoliv mezi nimi. V továrnách Fordu mají plán. Nevrobí jeden a půl motoru a tři kola pro jedno auto. Existuje centrální nařízení, že se vyrábí jeden motor a čtyři kola (někdy i rezerva navíc) pro auto. Existuje plán, kolik kol, motorů, karoserií atd. se má vyrobit. Plánování existuje společně s anarchií výroby mezi General Motors a Fordem. Mezi těmito dvěma žádný společný plán výroby není. Ve stalinismu Rusku existoval plán pro ruskou ekonomiku, ale nebyl tu žádný plán mezi ní a, dejme tomu, německou ekonomikou.

Třetí argument o rozdílu mezi politickou a sociální revolucí vyznívá na prázdno v případě, že stát je držitelem bohatství. V roce 1830 proběhla ve Francii politická revoluce; monarchie byla svržena a místo ní byla ustanovena republika. To nevedlo ke změně sociálního uspořádání, protože vlastníky bohatství ve společnosti byli kapitalisté, ne stát. Kde je stát držitelem bohatství, tam znamená převzetí politické moci převzetí moci ekonomické. Rozdíl mezi politickou a sociální revolucí zde neplatí.

Stalinismus demoralizoval mezinárodní dělnické hnutí

Poté, co Stalin získal plnou kontrolu nad ruskou vládou, podřídil všechny komunistické strany zájmům ruské zahraniční politiky.

Zde je několik příkladů: V předvečer Hitlerova vítězství v Německu, kdy Trockij volal po jednotné frontě všech děl-

nických organizací k zastavení nacistů, Stalin označoval německé sociální demokraty za sociálfašisty a Trockého stejně tak.

Když za pár let po vítězství nacistů přijel do Moskvy francouzský pravicový premiér podepsat s Ruskem spojeneckou smlouvu, zaznívalo: komunisté by měli podporovat demokratickou Francii. Napříště hlasovali komunisté pro vojenský rozpočet atd.

V srpnu 1939, po podepsání paktu mezi Hitlerem a Stalinem, nabraly komunistické strany nový kurz. Když bylo Polsko okupováno Německem na západě a Ruskem na východě, Molotov, ruský ministr zahraničí, prohlásil: „Jeden úder ze západu, jeden úder z východu a s odporným tvůrcem Versailleské smlouvy je konec.“ Je pravda, že Polsko bylo takovýmto tvůrcem. Avšak Molotov měl dodat, že je také konec se třemi miliony Židů a s milionem Poláků.

Nelze zapomenout také na článek, který vyšel v Pravdě na 1. května 1940. Ten mluvil o dvou mírumilovných národech: sovětském a německém.

Když v červnu 1941 Německo napadlo Rusko, linie stalinistických stran se radikálně změnila. Pravda tehdy znovu a znovu provolávala heslo: „Mrtvý Němec, dobrý Němec!“ Roku 1943 vyšel v Pravdě článek od Iljy Ehrenburga. Ten popsal jak německý voják, zajatý sovětským vojákem, dal ruce nahoru a řekl: „Já jsem syn kováře,“ což bylo jasně třídní stanovisko. A jaká byla reakce ruského vojáka? Ten mu podle Ehrenburga řekl: „Stejně jsi mizerný Němec“ a zastřelil ho.

Tyto kotrmelce často mály vůdce jednotlivých komunistických stran. Pár měsíců po začátku 2. světové války jsem byl zatčen a vězněn ve stejném vězení jako generální tajemník Komunistické strany Palestiny. Když vypukla válka, byl tento tajemník přesvědčen, že se jedná o válku proti fašismu, jak to ještě před pár měsíci tvrdil. Proto se také rozhodl dobrovolně odejít do britské armády. Než však stačil dostat odpověď, že smí opustit vězení, dozvěděl se, že válka vlastně antifašistická není. A tak nakonec opustit vězení a odejít do armády odmítl. Ve stejném vězení byli čtyři troc-

kisté. Ti často ze srandy říkali, že oni jsou vězni, zatímco Meir Slonim – generální tajemník, je vězněn dobrovolně. Kotrmelce, prováděné komunistickou stranou se hezky odrážely v jedné ulici v Haifě. Na jedné zdi se tu objevil slogan: „Ať žije anti-fašistická válka. KSP (Komunistická strana Palestiny)“ Krátce poté přišel další slogan: „Pryč s imperialistickou válkou! KSP“. Když Německo napadlo Rusko, objevil se jiný slogan: „Pryč s Hitlerem a jeho tajným spojencem – Churchilllem. KSP“ Krátce poté zde bylo napsáno: „Ať žije Rudá Armáda a její spojenec – britská armáda. KSP“ Všechna tato hesla byla hlášána během jedné války a pocházela od jediné strany.

Koncem 2. světové války, kdy byla celá Evropa na pokraji revoluce, se komunistické strany pod vedením Moskvy zasloužily o to tuto revoluční situaci zadisot. V srpnu 1944 francouzští vyhnali podzemní hnutí odporu, vedené komunistickou stranou, německou armádou z Paříže. Maurice Thorez, generální tajemník komunistické strany přiletěl z Moskvy a začal razit heslo: „Jedna armáda, jedna policie, jeden stát“. A tak byl francouzský odpor odtrojen.

Také v Itálii vzniklo hnutí odporu vedené komunisty, které bylo schopno zlomit Mussoliniho vládu. Avšak Togliatti, generální tajemník Komunistické strany Itálie, přispěchal z Moskvy, aby vyjádřil podporu spojenců krále, která kolabovala s Mussolinim, a také generálům, kteří byli přáteli Mussoliniho.

Takto bychom mohli pokračovat a dávat další a další příklady toho, jak byli v jednotlivých zemích mařeny revoluce za pomoci stalinistických stran. Revoluční potenciál na konci 2. světové války byl mnohem větší, než na konci té první. Stalinistické strany tehdy sehrály rozhodující roli v pacifikaci mas a v zabránění revoluci.

Význam teorie státního kapitalismu

Celých 60 let byl stalinismus masivně podporován v mezinárodním dělnickém hnutí. Revoluční socialismus, trockismu, byl vytlačen na okraj. Kouzlo stalinismu jakožto komunismu bylo tehdy velmi silné.

Nyní po kolapsu stalinistického režimu v Rusku se věci obrátily.

V únoru 1990 se Erica Hobsbawna, guru Komunistické strany Británie, zeptali: „Zdá se jako by v Sovětském svazu dělníci svrhli dělnický stát.“ Hobsbawm odpověděl: „Je jasné, že to nebyl dělnický stát, „nikdo v Sovětském svazu nevěřil, že to je dělnický stát, a dělníci věděli, že to není dělnický stát.“ Proč nám toto Hobsbawm nepověděl před 50 či alespoň před 20 lety?

Extrémní ideologická desorientace britské komunistické strany je dobře patrná např. z projevu Niny Templové, generální tajemnice strany, která na sjezdu výkonného výboru komunistické strany řekla:

„Myslím si, že postoj SWP (sesterské organizace Socialistické Solidarity ve Británii – pozn. překl.) je správný, trockisté mají pravdu v tom, že ve Východní Evropě žádný socialismus nebyl. A myslím, že jsme to měli říci již dávno.“

Stanovisko Niny Templové je sice správné, ale je to, jako kdyby Katolická církev prohlásila, že neexistuje bůh. Jak by potom mohla přežít?

Ve všech stalinistických stranách na světě vládne ohromný ideologický zmatek. Avšak ti z nás, kteří považovali Rusko za státní kapitalismus již dávno před kolapsem stalinistického režimu, připravili předmostí do budoucna a uchovali skutečnou tradici marxismu, socialismu zdola.

Stalinistické strany byly v celém světě masivně podporovány a stalinisté napadali mnoho socialistů, kteří se považovali za ne-stalinisty, nebo dokonce za anti-stalinisty. Achillovou patou bylo špatné pojetí toho, co skutečně stalinismus je. Stalinisté považovali Stalina za hrdinu revoluce a ne za hrobaře revoluce, kterým ve skutečnosti byl. Říjen a stalinismus mají společného asi tolik, co má společného Katolická církev se svým bohatstvím, utlačovaným chudým lidem a inkvizicí s tím truhlářem z Nazaretu, který převrátil stoly lichvářům a řekl: „Dříve projde velbloud uchem jehly, nežli boháč do království nebeského.“

PŘEKLAD Z KNIHY TONYHO CLIFFA
„MARXISM IN THE MILLENIUM“
VÍTA LAMAC

Hlad ve světě hojnosti

Přinášíme Vám první část z nově vydávané brožury „Hlad ve světě hojnosti: Co stojí a globální potravinovou krizí?“.

Rostoucí ceny potravin ohrožují životy miliony lidí na celé planetě. Asi 800 milionů lidí již trpí chronickým hladem. Potravinová krize pro ně představuje přímé ohrožení a další miliony lidí ohrožuje tím, že budou hladovět.

Rostoucí ceny potravin ohrožují životy miliony lidí na celé planetě. Asi 800 milionů lidí již trpí chronickým hladem. Potravinová krize pro ně představuje přímé ohrožení a další miliony lidí ohrožuje tím, že budou hladovět.

Mezi březnem 2007 a březnem 2008 vzrostly ceny obilovin (cereals) o 88%, oleje a tuky o 106% a mléčné produkty o 48%. Nejpopulárnější druh thajské rýže se v roce 2003 prodával za 198 dolarů za tunu. V roce 2007 cena dosáhla 323 dolarů. 24. dubna 2008 už prolomila hranici 1 000 dolarů.

Lidé se s tím ale pasivně nesmířují. Bouře, protesty a stávky vypukly po celém světě, na celém světě lidé bojují proti systému, které nedokáže uspokojit jejich nejzákladnější potřeby.

V mnoha oblastech rozhořčení nad cenami potravin vyústilo v širší nespokojenost. V Egyptě se v dubnu 2008 protesty ohledně rostoucí ceny

chleba přelily do stávkové vlny, když pracující protestovali proti cenám potravin a nízkým mzdám.

Na Haiti byl premiér donucen odstoupit po týdnu protestů ohledně rostoucích cen potravin. Míra protestů znepokojila světové politiky a v odezvě na ně řada vlád oznámila různá opatření.

cen potravin.

Základní je, že vládcí ne-nabízejí žádné řešení krize, protože ta vyplývá ze systémů, který zaštiťují. Kapitalismus a pravidlo zisku zdeformovaly produkci potravin a vytvořily globální potravinový trh, který je ovládnut potřebami byznysu a ne potřebami lidí.

Řešení se soustřeďují hlav-

Rozporovat mýty ohledně krize, podívat se na pravé příčiny, to je klíč k pochopení systému, v němž žijeme a naléhavosti ho změnit.

Neprodukujeme dost potravin, abychom mohli všechny „nakrmit“

Většina diskusí ohledně současné krize spočívá na předpokladu, že nemáme dost potravin, abychom uživilí všechny lidi na světě. Ale tohle prostě není pravda. Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) ukazuje, že dnes, v průměru, je na osobu dostupné o 15% více potravin než tomu bylo před 20 lety, navzdory růstu populace o 1,8 miliardy. V polovině 60. let 20. století, bylo dostupných 2 360 kalorií na osobu, ale v roce 2002 to bylo 2800 kalorií na osobu a v roce 2030 se počítá s 3050 kaloriemi na osobu. Britské Ministerstvo zdravotnictví konstatuje, že průměrná osoba potřebuje asi 2500 kalorií denně, aby si udržela zdravý životní styl. FAO dodává, že od roku 1950 produkce potravin pokračuje růst populace všude, mimo Afriky. Ale miliony lidí dál mají hlad.

Je to neuvěřitelné, ale globální produkce potravin se

ce 2002 to bylo 2800 kalorií na osobu a v roce 2030 se počítá s 3050 kaloriemi na osobu. Britské Ministerstvo zdravotnictví konstatuje, že průměrná osoba potřebuje asi 2500 kalorií denně, aby si udržela zdravý životní styl. FAO dodává, že od roku 1950 produkce potravin pokračuje růst populace všude, mimo Afriky. Ale miliony lidí dál mají hlad.

Je to neuvěřitelné, ale globální produkce potravin se

Objevila se řada vysvětle- ní potravinové krize. Některá tvrdí, že neprodukujeme dostatek jídla. Jiná namítají, že světová populace roste příliš rychle. Ostatní svádí vinu na Čínu a Indii, protože jedí příliš mnoho masa a mléčných výrobků. Ale tyto argumenty jsou buď chybné, nebo podávající pouze částečný výklad prudkého

Solidarita je Váš časopis!

- * každý měsíc už více jak dva roky alternativní zprávy z domova i ze světa
- * reportáže z demonstrací, protestů a stávek
- * antikapitalistická teorie a analýzy

Předplaťte si Solidaritu a dostáváte aktuální číslo vždy, když vyjde. Jsme otevřený časopis, který přivítá Vaše příspěvky a podněty. Kontaktujte nás!

vyznačuje ne nedostatečnou produkci, ale nadprodukcí.

V roce 1997 Americká asociace pokroku ve vědě (American Association for the Advancement of Science) zjistila, že 78% ze všech nedostatečně vyživovaných dětí pod pět let v rozvojovém světě žila v zemích, které měly přebytek potravin.

Mnoho zemí s vysokou úrovní chudoby a nedostatečnou výživou vyváží potraviny. V roce 1995 Indie vyvezla pšenici a mouku v hodnotě 625 mil. dolarů a rýži v hodnotě 1,3 mld. dolarů. Ve stejné době minimálně 200 milionů Indů hladovělo.

Mnoho zemí v subsaharské Africe dál vyváží potraviny. Země Sahelu, v regionu Západní Afriky trpí hladomory. Ale tyto země byly to čistými exportéry potravin dokonce během krutých období sucha.

A navíc, existuje potenciál, jak zvýšit produkci potravin, který není realizován, nebo je utlumen chudobou a nedostatkem zdrojů. V Čadu, např. je skutečně obděláváno jen 10% orné půdy, která nemá žádná vážná produkční omezení. Produkce potravin v mnoha afrických zemích ve skutečnosti klesá.

Produkce potravin v Africe byla zdeformována globálním kapitalismem. Zdroje byly namířeny spíše k exportu sklízelné než ke spotřebě na domácím trhu a rostoucí tlak platit úroky ze zahraničního dluhu tento trend dále posílil. Producenti potravin pro domácí trh jsou odsouváni z trhu a tradiční pěstitelské metody jsou podřívány a podporují se ty ekologicky destruktivní.

Předpovědi potravinové produkce pro rok 2008 jsou dobré. Předpovědi FAO na produkci potravin v červnu zahrnovaly rekordní produkci světové produkce obilí, „silné oživení“ v globální produkci olejových semen a „rekordní světovou produkci cukru v letech 2007/8 s očekávaným globálním přebytkem pro rok 2008. Dále předpovídá, že „globální produkce masa prostě v roce 2008 navzdory vysokým cenám krmiv“ a globální produkce mléka by měla v roce 2008 silně růst. Produkce brambor se má v příští dekádě zvýšit o 2-3% ročně. FAO podotýká, že hlavními motory tohoto vývoje jsou rozvojové země.

Ale nabízí se další otázka: i když teď produkujeme dost potravin, abychom uživilí svět, může v tomto pokračovat do nekonečna? Neničíme zdroje, které potřebujeme k výrobě potravin a nepodkopáváme tak budoucnost produkce potravin?

Nepochybně, existují určité zemědělské postupy, které ničí planetu a na tyto je třeba

ry nakonec překročit zdroje dostupné na její udržení.

Dnes celková světová populace dosahuje asi 6,7 miliardy lidí. Populace nadále roste. Ale míra růstu je dramaticky nižší než její vrchol v roce 1963 – 2,2% za rok.

Studie FAO z roku 2002 zjistila, že světová populace rostla mírou růstu 1,7% za posledních 30 let. Předpověďe-

v roce 2007 na téměř 2 mld. v roce 2050.

Naprostá většina projektovaného růstu populace bude pocházet z chudých zemí. 44 zemí má celkovou míru porodnosti přes čtyři děti na ženu. Tyto země se vyznačují chudobou a nízkou měrou používání antikoncepce. Ale ve srovnání s mírou populačního růstu v 50. a 60. letech 20. století, tak tato míra je dnes nízká a klesá. Produkce potravin se zvyšovala nad mírou růstu populace dokonce i tehdy, když růst populace byl na svém maximu. Máme zdroje nadále uživit rostoucí populaci. Otázka je, zda tyto zdroje jsou používány racionálním, dlouhodobě udržitelným způsobem, či ne.

Čína a Indie spotřebovávají všechny potraviny

Stalo se běžným říkat, že růst bohatství v Číně a Indii vedl k vysoké poptávce po potravinách s vyšším obsahem proteinů jako je maso a mléčné výrobky, což vytvořilo tlak na globálním potravinovém trhu a vedlo k růstu cen.

Je pravda, že vzorce spotřeby potravin se v relativně chudších zemích mění. Spotřeba masa v „rozvojových“ zemích stoupla z 10 kg na osobu ročně v letech 1964 až 1966, na 26 kg v letech 1997-1999. Očekává se, že do roku 2030 vzroste na 37 kg.

Měnící se vzorce spotřeby potravin mohou mít dopad na ceny potravin v dlouhém období. Ale nevysvětlují náhlý a dramatický vzestup cen potravin, který se objevil v posledních měsících.

Asi třetina světové produkce obilovin se používá jako krmivo pro zvířata, což vedlo k argumentaci, že rostoucí poptávka po masu přivodila tlak i na trh obilovin. Obiloviny jsou klíčovým zdrojem potravin globálně.

Ale podle OSN, kdyby obiloviny nebyly používány jako krmivo pro zvířata, prostě by nebyly produkovány, a tak by také nebyly dostupné jako potraviny pro lidstvo. Vede to k závěru, že „používání obilovin jako krmiva pro zvířata nepřispívá k hladu a podvýživě.“

Ať je tomu jakkoliv, od roku 1980 dovozy obiloviny do Číny a Indie klesaly, v průměru o

se naléhavě zaměřit. To je ale odlišné od argumentu, že nám nevyhnutelně v budoucnu dojdou potraviny. Vyřešit problémy eroze půdy, deforestace (odlesňování), a dopadů změn klimatu znamená změnit způsob, jak je produkce potravin organizována, a změnit priority na udržitelnost a uspokojování potřeb a ne vytváření zisku.

Příliš mnoho krků k nakrmení

Tento argument se vrací k Thomasi Malthusovi, ekonomovi 18. století, která se domníval, že růst bohatství povede k růstu populace, kte-

la, že bude nadále růst mírou 1,1 až do roku 2030.

Zpráva „World Population Prospects“ vypracovaná OSN předpokládá nárůst o 2,5 miliardy lidí do roku 2050, což by vedlo k celkové populaci 9,2 miliardy. Ale jsou tu obrovské rozdíly mezi bohatými a chudými zeměmi.

Populace „vyspělých“ zemí, dle očekávání, zůstane statická a zažila by pokles, kdyby nebylo imigrace. Míra porodnosti se od roku 1950 snižuje téměř všude. A výsledkem je stárnoucí globální populace – počet lidí ve věku 60 a více poroste z 0,7 mld.

4% za rok. Importy obiloviny byly průměrně 14,4 mil. tun na počátku 80. let 20. století. Poslední tři roky až do roku 2008 to bylo v průměru 6,3 milionu tun. Čína byla čistým vývozcem obilovin od konce 90. let minulého století s jednou výjimkou, v letech 2004-2005. Indie je čistým vývozcem obilovin od roku 2000.

Poptávka po masu a mléčných výrobcích v Číně vzrostla. Ale situace není tak prostá, jak se může zdát. Čína je ve skutečnosti klíčový exportér mléčných výrobků, ačkoliv také mléčné výrobky dováží, a je světový největší producent vepřového masa.

Jak v Číně, tak v Indii byl od roku 1996 zaznamenán silný nárůst v dovozech olejnatých semen, zvířecího krmiva a tuků. Ale OSN došlo k závěru, že „neexistuje důkaz, že došlo k náhlému nárůstu importů z tohoto zdroje, aby to vysvětlilo, že přispěli k nárůstu cen olejnatých semen, krmiva nebo olejů, který začal v polovině roku 2007.“

Abyste bohaté vlády vinily chudé země, že příliš mnoho jedí, je stupidní, řečeno velmi mírně. Spotřeba na hlavu v Číně je stále třikrát menší než v USA či v Británii. V Indii globalizace potravinového průmyslu vedla k tomu, že mnoho Indů je chudší než dříve a mají horší stravu.

Hlavním důvodem, proč se změnilý vzorec spotřeby v chudých zemích je ten, že nadnárodní společnosti záměrně tlačily na tyto země, aby dovážely potraviny. Agrobiznis (velký zemědělský byznys) se usilovně snažil vnucovat různé potraviny chudším zemím, tak aby mohl ovládnout svými produkty nové trhy a zvýšit zisky.

V roce 2006 irský potravinový agentura, Bord Bia, dosáhl dohody s Čínou o povolení jeho dvou největších zpracovatelů vepřového – Glanbia Meats and Dawn Pork Bacon k vývozu vepřového masa. David Eiffe, manager asijského Bord Bia, dohodu okomentoval: „Bude to pro Irsko velice výhodné. V Irsku musíme platit, abychom některé z těchto výrobků zničili, zatímco tady (v Číně) si jich velice váží.“

Bord Bia pak ihned začal aktivně lobovat, aby Čína povolila dovozy hovězího z Irsku – hovězí je největší irskou

exportní komoditou.

Dokonce již v lednu tohoto roku, kdy krize již probíhala a spotřeba masa v Číně a Indii se uváděla jako příčina, Gordon Brown byl v Číně a zajišťoval „technickou dohodu“ o otevření čínského trhu pro britské vepřové maso.

FAO předpovědělo, že globální potravinové korporace se budou soustřeďovat na rozvojové země v další dekádě, s tím jak budou soutěžit o postavení na rozvíjejících se trzích.

Je vrcholem pokrytectví požadovat, aby Čína a Indie změnilly své vzorce spotřeby tak, aby si bohatí lidé na Západě mohli zachovat svoje.

Na vině jsou změny klimatu

Je snadné změny klimatu – záplavy, sucha, extrémní teploty a jiné události – chápat jako vysvětlení potravinové krize. V letech 2006-2007 ztratila Austrálie roční výtěžek z pšenice ze svých potravinových zásob kvůli suchu. Chladné počasí způsobila pokles úrody v Evropě a v USA. Ale to nevedlo ke globálnímu nedostatku potravin. Dokument FAO, vydaný pro delegáty na Světovém potravinovém summitu v červnu 2008 uvádí, že v letech 2005-2006 došlo k poklesu produkce obilovin v hlavních exportních zemích. Ale zároveň upozorňuje na „podstatný nárůst“ v roce 2007, který se aktuálně odhaduje na 5%, což je rekordní výše globální produkce obilovin.

Vinit za potravinovou krizi globální změny klimatu umožňuje vládám vyhnout se odpovědnosti. Implikuje, že jsem bezmocní jednat tváří v tvář extrémním klimatickým podmínkám a katastrofám. Ale ve skutečnosti, je možno učinit mnohé, a to jak vyřešit změny klimatu, tak minimalizovat jejich dopady.

„Přírodní“ katastrofy jsou často cokoliv jiného než přírodní. „Velký bramborový hladomor“ v Irsku vedl mezi roky 1845 a 1849 ke smrti asi milionů lidí a snížil irské obyvatelstvo o 20 až 25% - jak z důvodu úmrtí tak i emigrace. Je často vysvětlován nemožností známou jako „bramborová plíseň“, která ničí úrodu. Ale plíseň se objevila v celé Evropě, aniž by vedla k masovému

vymírání. Tak proč byl případ Irsku jiný?

Irsko bylo čistým exportérem potravin během většiny období hladomoru – vyváželo potraviny hlavně do Británie. V prvotním hladomoru v letech 1782-1783 byly exporty zakázány, takže populace mohla být nakrmena. Ale to se ve 40. letech 19. století, když bylo Irsko pod britskou nadvládou, nestalo. Země se pod britskou okupací stala velmi chudou a vyváželo se tolik potravin, že lidé byli závislí na bramborách, aby mohli přežít.

Na první pohled, by bylo chybné svalovat hladomor na špatnou úrodu. Hladomor byl vyvolán imperialismem – a politickými a ekonomickými kroky, které si podrobili a ožebračili velkou část obyvatelstva.

V 70. letech 20. století byl hladomor v sahelské oblasti Západní Afriky sváděn na sucha. Ale během hladomoru všechny země Sahelu, až na jednu, produkovali dost obilí, aby uživilí své obyvatelstvo. Některé země dokonce zvýšily během hladomoru své exporty potravin. Sucho neznamenovalo, že nebylo dost jídla, aby lidé mohli být nakrmeni – ale potraviny nešly tam, kde byli lidé, kteří je potřebovali.

Na počátku 80. let 31 zemí subsaharské Afriky bylo ovlivněno suchem. Ale jen 5 z nich zažilo hladomor – všechny v souvislosti s válkami.

Dnes mnoho chudých zemí nemá prostředky jak vyřešit dopady klimatických změn. Jak se odhaduje, v Bangladéši by bylo zapotřebí investovat 2 mld. dolarů ke stavbě nábřeží, silnic, ochranných přístřešků před cyklony a infrastruktury k vypořádání se s klimatickými změnami. Každý rok 10 mil. lidí zažívá záplavy, protože se tyto investice neuskutečnily. Jiné země mají zdroje, ale nemají politickou vůli připravovat se na klimatické změny – jak ukazuje ničivý dopad hurikánu Katrina v New Orleans v roce 2005.

Pokud máte zájem o celý text, kontaktujte nás a my Vám brožuru o globální potravinové krizi zašleme.

SocSol v hnutí

Když je hladina klidná, i vlny způsobené malým kamenem jsou viditelné.

SocSol není velkou skupinou, naše aktivita je však důležitá i v rámci ČR.

1998 Rasisty je zavražděn zahraniční student. SocSol iniciuje sérii bouřlivých protestních demonstrací. Vzniká Iniciativa proti rasismu. Její aktivisté např. přelepují volební billboardy Republikánů, pořádají blokády volebních stánků. Přispějeme k tomu, že v českém parlamentu nesedí fašisté.

2000 V Praze se připravuje sjezd MMF, symbolu sociální a ekologické devastace v globálním kapitalismu. SocSol se aktivně zapojuje do Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEGU).

Protesty jsou velkým úspěchem hnutí. Na demonstraci se sjede 15.000 lidí, finančníci končí o den dříve.

2002 Ve Florencii se koná první Evropské sociální fórum (ESF). Zde probíhá miliónový protest proti chystané invazi do Iráku. SocSol jako jediná česká antikapitalistická skupina pořádá na fórum výpravu.

Organizujeme také početné kontingenty z ČR na následná ESF v Paříži a Londýně.

2003 Bush útočí na Irák. SocSol inspiruje vznik Iniciativy proti válce a podílí se na jejím fungování. Iniciativa se stává ohniskem demonstrací proti chystané invazi.

I v lide v ČR se tak zapojuje do největší světové protiválečné demonstrace v dějinách. 15.2.2003 protestuje 15 miliónů lidí.

USA a Británie dnes uvažují, jak se stáhnout. K tomu značně přispělo protiválečné hnutí.

2006 Provalují se plány na vybudování americké základny. Vzniká Iniciativa Ne základnám. Do této doby sdružuje více než šedesát organizací, organizuje petici, debaty, demonstrace a happeningy. U vzniku však byly skupiny pouze tři – a hádejte, kdo byl zase u toho?

Zastavení základny bylo velkým vítězstvím demokracie v ČR a posílením hnutí proti globálnímu kapitalismu a válce.

Jsme aktivní v hnutí proti základnám USA

Organizujeme protesty proti Bushově "nekonečné válce"

Jsme aktivní v hnutí proti globalizaci korporací

Jsme proti školnému, deregulaci nájemného, sociálním škrtům

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

- ☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách
- ☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:.....

Adresa:.....

Telefon:.....

E-mail:.....

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

PŘIDEJTE SE K SOCSOL!

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracujících většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejích výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracujících tříd a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

Stanovisko Iniciativy k tzv. Hlavní smlouvě o radaru

Iniciativa Ne základním reaguje tímto na „Dohodu mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými o zřízení radarové stanice protiraketové obrany Spojených států v České republice,“ neboli tzv. Hlavní smlouvu o radaru, podepsanou ministrem zahraničních věcí Karlem Schwarzenbergem a americkou ministryní zahraničních věcí Condoleeou Rice 8. července 2008 v Praze.

Iniciativa Ne základním upozorňuje, že si Spojené státy ve smlouvě zajišťují „výhradní velení a řízení operací protiraketové obrany.“ (Článek X, 1.) Na našem území by tak byla součástí strategického zbraňového systému, o němž by rozhodoval někdo jiný.

Nic na tom nemění ani ujištění z preambule o shodě „na budoucím úsilí o dosažení maximální možné operační součinnosti systému protiraketové obrany Spojených států se systémem protiraketové obrany NATO“. Naopak je zřejmé, že se zde předpokládá existence dvou paralelních systémů – jednoho amerického a druhého (budoucího) aliančního.

Konstatujeme, že „operač-

ní součinnost“ není totéž co integrace amerického radaru do struktur NATO, což by si mělo uvědomit zejména vedení Strany zelených. Smlouva hovoří jen o „těsné koordinaci mezi NATO a Spojenými státy při vývoji jejich schopností protiraketové obrany“ (Článek III, 1.), nikoli o sjednoceném úsilí na tomto poli.

Neuvěřitelně zní proto deklarace z preambule, že „NATO je primárním prostředkem k zajištění kolektivní obrany severoatlantické oblasti“ – proč tedy ČR podepisuje zvláštní dvoustrannou smlouvu s USA mimo oficiální rámec Aliance? Proč se ve smlouvě tvrdí, že „bezpečnost severoatlantické oblasti je nedělitelná,“ když přece víme, že zamýšlený americký štít stejně nepokryje všechny členské státy NATO a tak princip sdílené bezpečnosti ve skutečnosti narušuje?

Smlouva dále hovoří jednoznačně o „pokračujícím rozvoji celosvětového systému protiraketové obrany“ (Článek X, 8.). Lze tedy očekávat postupné rozšiřování a zdokonalování kontroverzních amerických vojenských instalací, nejspíš včetně militarizace kosmu.

Netřeba zdůrazňovat, že každý další krok tímto směrem nás přiblíží novým závodům ve zbrojení a hrozbě vážné konfrontace.

Kolika dalších raket a radarů se svět ještě dočká, než se jediná supervelmoc bude cítit bezpečně!? Bez odpovědi na tuto otázku nelze kompetentně rozhodnout o radaru v Česku.

Jen současná „omezená“ raketová obrana, respektive její evropská část předpokládá radar v Česku, deset antiraket v Polsku, družice ve vesmíru, radar na Kavkaze a další radarové a raketové systémy ve Středomoří. Ve skutečnosti ale plánují Spojené státy rozmístit 250 až 300 (anti)raket, jak nedávno připomněl vojenský expert generálmajor Antonín Rašek (v článku „Medvědí služba radaru“, 17.3.2008).

Není proto divu, že smlouva o radaru již nyní hovoří o „další účasti České republiky v programu protiraketové obrany Spojených států“ a – s nejasným významem – o „rozšíření systému protiraketové obrany Spojených států s cílem dát schopnosti protiraketové obrany k dispozici České republice.“ (Článek X., 9.)

Česká republika by se souhlasem s radarem vystavila nebezpečí, o čemž smlouva nenechává na pochybách. Slibuje proto „odvracení hrozeb pro Českou republiku souvisejících s přítomností radarové stanice“ (Článek II, 4.). Dohoda explicitně počítá s možným „ohrožením radarové stanice“ (Článek XIV, 7.), jejíž přijetí tedy představuje pro ČR bezpečnostní riziko.

Iniciativa Ne základním trvá na svém požadavku, aby rozhodli občané v referendu nebo v nových volbách, zda chtějí toto riziko podstoupit. V opačném případě nebude mít zapojení České republiky

do amerického systému raketové obrany demokratickou legitimitu.

Smlouva obsahuje i několik ne zcela kompatibilních tvrzení a to i v tak zásadní otázce jako je státní svrchovanost. ČR prý poskytne Spojeným státům své území „aniž by byla dotčena její plná suverenity a kontrola nad jejím územím“ (Článek IV, 1.). Dočíst se však lze i něco trochu jiného: „Spojeným státům přísluší výlučně užívání a kontrola prostoru radarové stanice ... a neomezený přístup do tohoto prostoru.“ (Článek VI, 1.). A v podobném duchu: „Spojené státy mohou na radarové stanici podle vlastního uvážení udržovat, vybavovat a provozovat objekty a infrastrukturu protiraketové obrany, včetně provozních a podpůrných zařízení a infrastruktury.“ (Článek VII, 1.)

Z výše uvedeného je evidentní, že v případě přijetí amerického radaru bude fakticky omezena česká státní suverenity, respektive kontrola nad vlastním územím.

V souvislosti s radarem vzniknou státu podle všeho i určité náklady, přinejmenším v důsledku ustanovení Článku XIV, 1. smlouvy, který říká, že ČR „odpovídá za zajištění ... vnější bezpečnosti a ochrany radarové stanice.“ Smlouva se nepřímo dotýká i bezletové zóny v okolí radaru (Článek XII, 8.), o jejímž žádoucím rozsahu však panují neshody mezi vládou a nezávislými odborníky.

Závěrem jako Iniciativa konstatujeme, že tzv. hlavní smlouva o radaru je pro Českou republiku nevýhodná. Z celosvětového hlediska zcela jistě nepřispěje k mezinárodnímu míru a bezpečnosti, jak ve svém úvodu tvrdí. Vyzýváme proto poslance parlamentu, aby smlouvu nepřijali a občany k dalším aktivním protestům proti radaru.

Předplatte si Solidaritu

- ☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného - dotujeme polovinu)
- ☐ Distribuční předplatné - chci si předplatit exemplářů časopisu.

Jméno:.....

Adresa:.....

Telefon:.....

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775205682